

Impulser, tro og ret

Begivenheder

Samfund og økonomi

900-1000

930-1535:

Det Tysk-Romerske Kejserrige med feudalstruktur truer sydfra.

965:

Officielt trosskifte.

1013-1035

Kristendommen breder sig fra England. Kirker bygges – nok primært for stormænd.

1096-1291:

Korstogene.
Riddertid begynder sydpå.

Udgangspunkt

Krigeraristokratiet dominerende siden romersk jernalder. Kårer i praksis kongen blandt nærmeste arvinger. Bønderne antageligt frie med ledingspligt.

950-1250:

Bønderne bliver successivt fæstebønder hos stormænd og undgår ledingspligten.

1035-1050:

Nordsøimperiet slut med Knud i 1035. Tronfølgen usikker efter kristningen – derfor en række krige. Periodisk lovløse tider, hvor stormændene styrkes og placerer sig strategisk ved søer og vejovergange.

900-1200:

Hjulploven i 900-tallet øger afkastet og kræver langagre. Højryggede agre og flervangsbrug i fællesskab opstår. Korndyrkning (primært byg / rug) udpræget i Østdanmark, græsland i Vestjylland. Skove med spredt landbrug i det nordøstlige Nordsjælland. Landsbyer flyttes ikke mere.

Ca. 950-1000:

Det sjællandske kongecenter i Lejre afløses af Roskilde som kongelig by og kirkeligt centrum.

1100

1122:

Magtkamp slutter mellem pave og kejser om kirkens ret. Danske konger efterfølgende brikker i magtspillet.

1135-1200:

De store klostre kommer til.

1150-1223:

Kirker bygges i landsbyerne. Sogneinddeling.

1170:

Konge af Guds nåde – kongen salves af ærkebisp.

1134-1157:

Borgerkrige om magten – nogle konger søger støtte hos kejseren. Alliancen Hvider / Ejegod-slægt.

1157-1223:

Valdemarstid med Venderkrig og kongelige kystborge. Kongemagten konsolideres. Østersø-herredømmet

1160-1241:

Hviderne helt til tops. Absalon og Suneslægten styrer Roskilde stift og delvis Lund. Knardrup-Hviderne tillige indblandet i svenske tronkampe.

1100-tal:

Første møllebygningsperiode. Broer og dæmninger giver nye vejforløb.

1150-1660:

Klimatet forværrer langsomt, men det påvirker ikke agerbruget før i 1300-tallet.

1157-1223:

Økonomisk opgangsperiode, befolkningstilvækst, udvidelse af agerbrug og nye udflyttertorper. Byerne flytter ud til kysten. Større byer med behov for fødevaretilførsel opstår.

1200

1200:

Ridderstanden opstår i Danmark.

1210-41:

Landskabslovene nedskrives (efter gammel tradition).

1227-1330:

Valdemars tilfangetagelse og Bornhøved. Europæisk magt- og prestigetab. Kongemagtens finansieringsgrundlag via ledning svigter. Stigende skattetryk & tiende – og utilfredshed. Resultatet bliver dansk "kirkekamp" og kongemagtens økonomiske kollaps. Uenighed om den ekspansive udenrigspolitik – Abel-/Hvidefløj mod ekspansion.

1200-tal:

Koggen udkonkurrerer de danske skibstyper.

Fra ca. 1225:

Handelen i de danske farvande styres i stigende grad af de tyske fristæder. Sildemarkederne.

1231:

Valdemars Jordebog.

Impulser, tro og ret

Begivenheder

Struktur og økonomi

1200

1200-tal:

Skik med kirkelig forsørgelse af overflødige arvinger og store (herunder dødsleje-) gaver til kirken.

1282-1331:

Stormændene kræver håndfæstning af kongen og regelmæssigt Danehof. Rigsrådet, kongelige retterting og byting opstår.

1241-1331:

Abelløjens opposition mod kongen støttet af en del af Hviderne svækker alle parter. Kongernes sager mod ærkebisperne ved pavestolen. Danmark i Nordtysk Landefred 1284. Erik Klipping myrdes i 1286. Erik Menved forsøger nyt Østersø-vælde.

1250-1350:

Stormændene forærer successivt meget gods til kirker og klostre. Bisp og klostre bliver dominerende godsejere i bl.a. Nordsjælland.

Ca. 1250:

Gotisk stil afløser romansk i Danmark.

1250-1330:

Rydninger i Nordsjælland.

1283-1669:

Hansestæderne tømres efterhånden sammen under ledelse af Lübeck, men første Hansedag er først i 1356.

1300

1300-tal:

Kraftig påvirkning fra de nordtyske bysamfund.

1337-1453:

Hundredeårskrig i Europa.

1348-1350:

Den sorte død

1378-1415:

Skisma ved pavestolen.

1331-1340:

Kongeløs tid. Landet pantsat til de holstenske grever. Indre småkrige og bander.

1340-1354:

Valdemar Atterdag samler landet – bl.a. ved hjælp af Roskilde-kirkens pengekasse. Krig i landet.

1360-1412:

Valdemar og Margrethe udnytter, at svensk kongemagts strukturudvikling er bagude og tager førertrøjen mod Hansestæderne. Kalmarunionen 1397.

1300-1377:

Roskildebispens Jordebog.

1330-1535:

Kvægeksperten til de tyske og nederlandske bysamfund bliver vigtigste eksportindtægt sammen med silden. Kvæget hovedsageligt fra Jylland. Foldudbyttet synes at falde pga. af klimaforværring.

1300-tal 2. del:

Den Sorte Død medfører en ødegårdskrise, hvor især lavadelen taber. Generelt får den overlevende arbejdskraft bedre forhold. Befolkningstallet, som anslås til 675.000 falder med 1/3.

1400-1535

Ca. 1400:

Renæssance-tiden begynder i Italien

1400-tal:

Ny borgerkultur. Stigende læsefærdighed.

1400-tal:

Stigende magt til rigsrådet – Danehoffet opgivet, men afløses 1481 af Herredag.

1525-1535:

Luther og reformation.

1400-tal 2. halvdel:

Svensk pres mod Kalmarunionen. Holstens opstand.

1520:

Det Stockholmske Blodbad indvarsler unionens opløsning.

1533-1535:

Grevens Fejde og reformation.

Fra 1417:

Vægten flytter til København. Slangerup, Søborg og Helsingør bliver Nordsjællands købstæder. Ny vejstruktur.

1400-tal:

Omstrukturering af handel og håndværk til købstæder. Stænderne. Stigende organisation og dokumentation.

1400-tal:

Strukturændring til mellemstore fæstegårde og særskilte hovedgårde. Bindingsværk, sylsten og adskilt stald. Vorned indføres.